

НАПРЯМ «ДИЗАЙН»

Розділ I. ДИЗАЙН ЯК КУЛЬТУРНА ПРАКТИКА

Part I. DESIGN AS A CULTURAL PRACTICE

УДК 728.012.8

ТЕОРЕТИЧНЕ ПЕРЕОСМИСЛЕННЯ ФОРМУЛЮВАННЯ ПОНЯТТЯ СУЧАСНОГО ДИЗАЙНУ ІНТЕР'ЕРУ

Світлана Сергіївна Кисіль – кандидат архітектури,
докторант кафедри Дизайну інтер'єру і меблів,
Київський національний університет технологій та дизайну, м. Київ
<https://orcid.org/0000-0002-1973-6152>
<https://doi.org/10.35619/ucpmpk.vi49.902>
skysil86@gmail.com

У статті аналізуються та порівнюються існуючі визначення терміну «дизайн інтер'єру», як у зарубіжній, так і вітчизняній науковій літературі мистецького спрямування. Визначається понятійний апарат, спільні та відмінні риси у його тлумаченні. На основі аналізу існуючої наукової термінології, з позиції сучасних потреб та вимог до дизайну внутрішнього середовища, скориговане, уточнене та запропоноване доповнення визначення терміну актуального на сьогодні – «сучасний дизайн інтер'єру». Результати даного дослідження підтверджують та підкреслюють важливість осучаснення, модернізації, надання «нового подиху» поняттю «дизайн інтер'єру», необхідність його розкриття, розширення у процесі розвитку сучасного інтер'єрного мистецтва.

Ключові слова: мистецтво, художня культура, дизайн, сучасний дизайн інтер'єру, проектування, інновації, технології, термін, поняття, уточнення, доповнення, коригування.

Постановка проблеми. Зародившись на прагматичній основі – разом із удосконаленням побуту та розвитком художніх стилів, дизайн інтер'єру досить швидко став загальнокультурним явищем, що змінює не тільки внутрішній простір будівель і споруд, але і сам спосіб соціокультурного існування суспільства. Сучасний дизайн інтер'єру – це феномен, у якому поєднуються функціоналізм і художньо-естетична виразність, а також виражається гуманістична орієнтація мистецтва та розкривається його людиноорієнтований підхід, на прикладі застосування, у першу чергу, принципів доступності і безбар'єрності простору.

У свою чергу, як у зарубіжній, так і вітчизняній мистецтвознавчій термінології, існує велика кількість дотичних, таких, що доповнюють одне одного визначень поняття «дизайн інтер'єру». Наукова термінологія як з інтер'єрного дизайну, так і з дизайну загалом, постійно перебуває у «живому» процесі доповнення, видозмінення та уточнення. Це пов'язано з науково-технічним прогресом, удосконаленням методики будівельних робіт, оздоблювальних матеріалів – з однієї сторони та росту цифрових технологій – з іншої, що безпосередньо впливають на дизайн інтер'єру.

Дане наукове дослідження обумовлене потребами процесу оновлення розуміння соціокультурного статусу сучасного дизайну інтер'єру, кристалізацією його у практиках та інститутах. На основі аналізу існуючої вітчизняної термінології мистецького спрямування, встановлено, що комплексного розкриття терміну «дизайн інтер'єру» до цього часу не запроваджено. Актуальність дослідження на сучасному етапі висуває потребу у розробці більш чіткого формулювання поняття саме – «сучасний дизайн інтер'єру».

Аналіз досліджень і публікацій. Вперше термін «дизайн» був застосований у 1919 р. англійським художником Сінелом Д. при демонстрації зразків виробів, розроблених для промислового виробництва. А перша офіційно визнана дефініція, тлумачення дизайну належить відомому німецькому практику і теоретику дизайну Мальдонадо Т., за яким: «Дизайн – це творча діяльність, метою якої є визначення формальних якостей промислових виробів, що включають і зовнішні характеристики виробу, але головним чином ті структурні і функціональні взаємозв'язки, які перетворюють виріб у єдине ціле як з точки зору споживача, так і з точки зору виробника [1, 2].

У зарубіжній науковій літературі можна зустріти наступні визначення поняття «дизайн інтер'єру». Наприклад, Піле Дж. у дослідженні «Дизайн інтер'єру» (2007) визначає, що це процес формування інтер'єру, шляхом доцільного планування і обробки поверхонь, що оточують людину у ньому, для створення необхідної функціональності і естетичності простору [3].

Чінг Ф. та Бінгеллі К. (2012) у роботі «Ілюстрований дизайн інтер'єру» розкривають дизайн інтер'єру як – діяльність, яка поєднує художню креативність і технічні знання для створення оптимального внутрішнього середовища, що відповідатиме людським потребам і прагненням [4].

Ренгел Р. (2012) у книзі «Формування внутрішнього простору» наголошує на підході, орієнтованому на користувачів, стверджуючи, що дизайн інтер'єру – це організація простору для виконання цілей, ідей і завдань осіб, що перебувають у ньому, забезпечуючи доступність, комфорт і естетичну гармонію [5].

Райт Ф. визначає, що «нова реальність будинку є інтер'єр, внутрішній простір, а стіни і дах – лише його обмежують» [6].

За Ле Корбюзье: «простір – це дихання мистецтва» [7].

Постулат, проголошений засновником Баухауза, Гропіусом В. у 1919 р.: «історична місія архітектора – привести всі предметні форми людського середовища у таке органічне підпорядкування, яке б взаємно пов'язувало їх у гармонійний простір для життя» [8].

Автор сучасного дослідження з філософії дизайну інтер'єру – Парсонс Г., висуває твердження, що хоч естетика і є важливим компонентом у процесі організації інтер'єрного дизайну, однак інженерно-технічне питання стоїть все ж на першому місці. Він визначає дизайн інтер'єру, як – діяльність, спрямовану на створення оригінального просторового рішення.

Парсонс Г. пропонує опис дизайну як розумової діяльності, спрямованої на створення якогось оригінального рішення для існуючої проблеми, насамперед всього функціонального чи утилітарного характеру – тобто дослідник закріплює за дизайном наявність функціональності, творчого підходу та елемента новаторства, але повністю нівелює важливість наділення створюваних об'єктів естетичними якостями [9].

Застосування терміну «дизайн інтер'єру» у вітчизняний дизайн, а саме – у проектну діяльність і документацію, увійшло в ужиток за радянські часи. Сьогодні термін «дизайн інтер'єру» є частково окресленим у Державних стандартах (ДСТУ) і будівельних нормах України (ДБН), що в більшості своїй дублюють ГОСТи радянських часів. Нажаль, як раз ті нормативні документи, що стосуються до дизайну інтер'єру є застарілими і підлягають на сьогодні перегляду, оскільки – постійно з'являються нові матеріали, технології, інноваційні конструктивні рішення, тощо [10].

Варто зазначити, що в існуючих термінологічних словниках, визначення терміну «дизайн» зустрічається, а «дизайн інтер'єру» – нажалі ні. Наприклад, у словнику Тимофієнка В., наведена велика кількість тлумачень, пов'язаних зі створенням середовища, будівництвом і оздобленням, а терміну «дизайн» – взагалі не містить [11].

В Україні відчувається брак фахових видань для спеціальності 022 «Дизайн» – підручників, посібників, словників і т.п., проте розробки з даного питання не стоять на місці. Має сенс виокремити низку робіт, які стали теоретичним підґрунтям даного дослідження. Це праці вітчизняних дослідників: Абизова В., Краснікової Л., Новосельчук Н., Хмельовського О. та ін.

Краснікова Л. визначає дизайн інтер'єру, як: «багатогранну, захоплюючу галузь мистецтва, що характеризується унікальними формами, художніми образами і дає можливість для творчості, прояву креативності думки» [12].

За Новосельчук Н.: «Дизайн інтер'єрів – це проектування, обробка й облаштування внутрішніх приміщень будинків» [13].

На думку Хмельовського О. дизайн-діяльність – це культуротворчий процес формоутворення гармонійних умов життя з метою забезпечення потреб екосистеми і споживання суспільних груп [14].

У статті «XXIst century interior design» за авторства Абизова В. і автора даної статті, системно піднімається та розкривається поняття «сучасний дизайн інтер'єру». Визначено, що створення сучасного дизайну інтер'єру потребує об'єднання усіх функціонально-просторових елементів у єдиний взаємопов'язаний організм для забезпечення ефективності, з закладеними стратегіями сталого розвитку, енергоефективності, еко- та етнодизайну. Виходом із ситуації може стати цілісне переосмислення феномена дизайну, як триєдності: проектності, функціональності та естетичності – властивості, що визначають дизайн як особливий, позитивно орієнтований вид діяльності людини [15].

Виклад основного матеріалу. Поняття «дизайн інтер'єру» закріпилося дещо стереотипово. Найчастіше застосовувалося таке визначення, як – правильне розміщення меблів, освітлення, декору. У сучасній науковій літературі під «дизайном інтер'єру» розуміють: і стиль, і проект, і проектування, і власне дизайн як професійну діяльність, що знаходиться нарівні з архітектурою та інженерним проектуванням.

У зв'язку з бурхливим розвитком сучасних технологій, поняття дизайну набуло нового, більш широкого змісту, тепер воно позначає не тільки окремий предмет, а є напрямом, що застосовується до цілої низки галузей сучасної діяльності людини. Дизайнер повинен мати знання в багатьох предметних галузях і вміло застосовувати їх на практиці, проектуючи у творчому процесі створення образу.

Середовище проживання людини повинно бути не просто функціональним й естетичним, воно має бути індивідуальним. У своєму будинку ми можемо почувати себе абсолютно комфортно, адже це відбиття нашого внутрішнього світу, звичок, способу життя. Але, крім утилітарної зручності, необхідний психологічний комфорт. В інтер'єрі важливо все – до дрібних деталей, їх наявності й кількості. Якщо для вирішення утилітарного призначення потрібні знання, то для створення естетичного образу інтер'єру необхідними є професійні знання, художній смак, творчий підхід.

Для дизайнера, митця важливим при проектуванні інтер'єру є «зовнішній вигляд» – художньо-естетична організація, а для інженера – «внутрішнє наповнення». Дизайн інтер'єру – симбіоз художньо-естетичного і інженерно-технічного наповнення, що займає граничне місце між суто архітектурною діяльністю і промисловим дизайном, створенням об'єктів штучного середовища.

У свою чергу, сучасний дизайн інтер'єру є комплексною науково-практичною діяльністю з формування цілісного внутрішнього середовища, що найбільш повно задовольняє матеріальні і духовні потреби людини. Таке середовище повинне мати певну емоційно-естетичну інформативність і не достатньо заповнити просторову ситуацію меблями, предметами і обладнанням, необхідно створити гармонійний простір, оптимальний для сучасного соціуму.

На сьогоднішній же день попит на розробку і створення нового, комфортного і стильного дизайну інтер'єру дуже високий. Дизайн-проекти як житлових, так і громадських приміщень – організація їх простору мають задовольняти вимогам доцільності, надійності, зручності, з одного боку, і цілісності художньо-естетичного враження – з іншого. У широкому ж сенсі, дизайн інтер'єру – це вид проектно-мистецької діяльності, пов'язаний з розробкою предметного оточення людини, систем візуальної комунікації та інформації, організацією життя людини на

функціональних, раціональних засадах. Дизайн інтер'єру передбачає комплексне екологічне проектування і оформлення інтер'єру з предметно-просторовим наповненням.

Термін «дизайн інтер'єру» відноситься до мистецтва і означає створення здорового, естетично привабливого та функціонального простору, а також – охоплює систематичну, скоординовану методологію, яка включає дослідження, аналіз та інтеграцію знань у творчий процес для задоволення потреб і ресурсів клієнтів. Ключові елементи дизайну інтер'єру включають: просторове планування, функціональне зонування, розстановку меблів і пристроїв, вибір матеріалів, дизайн освітлення, врахування психологічного і культурного впливу оточуючого середовища на осіб, що перебувають у ньому, тощо.

Дизайнер виконує оптимізацію праці в приміщенні, покращує навігацію у великих просторах, розробляє оформлення спеціалізованих приміщень (наприклад, студій звукозапису, кіномонтажу, фотографії; аквапарків) відповідно до вимог замовників. Дизайнер управляє всім процесом оформлення інтер'єру, починаючи від планування приміщення, освітлення, систем вентиляції, акустики, вибору матеріалів оздоблення і, закінчуючи розміщенням меблів і установкою навігаційних знаків.

Виходячи з наведених формулювань поняття «дизайн інтер'єру», визначається і підкреслюється міждисциплінарний характер розробки інтер'єрного дизайну і акцентується увага на його: функціональності, доступності та візуальній, художньо-естетичній привабливості, гармонійності, тощо.

З аналізу існуючого понятійного апарату, встановлено, що дизайн-проекування сучасного інтер'єру – це комплексний творчий процес, що має враховувати багато ключових факторів, що визначають особливості формування, впливають на функціонально-планувальні, художньо-естетичні рішення та на комфорт експлуатації сучасних інтер'єрів.

Висновки та перспективи досліджень. У статті розглянуто поняття «сучасний дизайн інтер'єру» як багатогранне явище, що поєднує: функціональність, естетику, інновації, технології та відповідає – екологічності, сталому розвитку, тощо для створення комфортного внутрішнього середовища. Встановлено, що як у зарубіжній, так і вітчизняній мистецтвознавчій термінології, існує велика кількість подібних, таких, що доповнюють одне одного визначень поняття «дизайн інтер'єру». Акцентовано увагу на проблемі розширення, коригування існуючого поняття «дизайн інтер'єру». Визначено, що цього часу окреслена проблематика не отримала ґрунтовного аналізу, опрацювання і висвітлення у своїй повноті у мистецтвознавчій науці. На основі аналізу наукових джерел і практичних кейсів уточнено сутність цього поняття, а також окреслено його значення для розвитку художньої культури.

Підсумовуючи вище сказане, можна з упевненістю констатувати, що майбутнє сучасного дизайну інтер'єру полягатиме в: адаптивності, екологічності, сталому розвитку, естетичності, гармонійності, функціональності, доступності і безбар'єрності. Безумовно, зазначена тенденція відповідатиме світовому баченню реальності та заощаджень обмежених ресурсів.

На основі аналізу зарубіжної, вітчизняної наукової літератури мистецтвознавчого спрямування, уточнене визначення сучасного дизайну інтер'єру як – поєднання мистецтва і науки, яке передбачає створення функціональних, естетично гармонійних просторів. Різновид дизайн-проекування, предметом якого є структура архітектурного інтер'єру; метою – приведення до гармонійної єдності функції приміщення і його художньо-естетичного рішення на основі інноваційних підодів для створення багатофункціонального, комфортного, доступного, екологічного, художньо-естетичного, тощо, простору.

Список використаної літератури

1. Maldonado Tomás. *Digitale Welt und Gestaltung: ausgewählte Schriften*, ed. & trans. Gui Bonsiepe. Basel: Birkhäuser, 2007. 421 p.
2. Даниленко В. Я. *Дизайн: підручник для студентів ВНЗ, які навчаються за спец. «Дизайн»*. Харків, 2003. 320 с.
3. Pile J. F. *Interior design*. Pearson Prentice Hall, 2007. 608 p.
4. Ching F. D., Binggeli C. *Interior design illustrated* (3rd ed.). Wiley, 2012. 400 p.
5. Rengel R. J. *Shaping interior space* (2nd ed.). Fairchild Books. 2007. 368 p.
6. Huxtable A. L. *Frank Lloyd Wright: A Life*. Penguin. 2008. 272 p. ISBN 978-1-4406-3173-3.
7. Benton T. *Le Corbusier Conférencier*. Paris: Moniteur, 2007. 345 p.
8. Gilbert L. *Walter Gropius 1883-1969: the promoter of a new form*. Paul Sigel. 2004. 96 p.
9. Parsons G. *The Philosophy of Design*. Polity Press, 2016. 192 p.
10. *Дизайнерська діяльність: стандарти і розцінки* / В. О. Свірко та ін. Київ : Аграр Медіа Груп, 2013. 231 с.
11. Тимофієнко В. *Архітектура і монументальне мистецтво: Терміни та поняття*. Вид-во Інституту проблем сучасного мистецтва. Київ, 2002. 472 с.
12. Краснікова Л. В. *Поняття, історія і стилі дизайну інтер'єра*. *Молодий вчений* №12 (64), 2018. С. 22-26. URL: <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2018/12/6.pdf> (дата звернення: 15.04.2020 р.).
13. Новосельчук Н. Є. *Використання інноваційних та екологічних матеріалів в дизайні інтер'єру*. Академічна й університетська наука: результати та перспективи : зб. наук. пр. за матеріалами XVI Міжнар. наук.-практ. конф., 12 – 13 груд. 2023 р. Полтава : Нац. ун-т ім. Юрія Кондратюка, 2023. С. 70–71.
14. Хмельовський О. М. *Вступ у дизайн: Основи проектування систем життя*. Волинська мистецька агенція «Терен». Луцьк, 2004. 208 с.
15. Abyzov, V., Kysil, S. *XXIst century interior design*. *Środowisko Mieszkaniowe*. 2020. № 30(30), S. 82-89. doi: 10.4467/25438700SM.20.009.12212.

References

1. Maldonado Tomás. *Digitale Welt und Gestaltung: ausgewählte Schriften*, ed. & trans. Gui Bonsiepe. Basel: Birkhäuser, 2007. 421 p.
2. Danylenko V. *Dyzain: pidruchnyk dlia studentiv VNZ, yaki navchaiutsia za spets. «Dyzain»*. Kharkiv, 2003. 320 s.
3. Pile J. F. *Interior design*. Pearson Prentice Hall, 2007. 608 p.
4. Ching F. D., Binggeli C. *Interior design illustrated* (3rd ed.). Wiley, 2012. 400 p.
5. Rengel R. J. *Shaping interior space* (2nd ed.). Fairchild Books. 2007. 368 p.
6. Huxtable A. L. *Frank Lloyd Wright: A Life*. Penguin. 2008. 272 p. ISBN 978-1-4406-3173-3.
7. Benton T. *Le Corbusier Conférencier*. Paris: Moniteur, 2007. 345 p.
8. Gilbert L. *Walter Gropius 1883-1969: the promoter of a new form*. Paul Sigel. 2004. 96 p.
9. Parsons G. *The Philosophy of Design*. Polity Press, 2016. 192 p.
10. *Dyzainerska diialnist: standarty i roztsinky / V. O. Svirko ta in.* Kyiv : Ahrar Media Hrup, 2013. 231 s.
11. Tymofiienko V. *Arkhitektura i monumentalne mystetstvo: Terminy ta poniattia. Vyd-vo Instytutu problem suchasnoho mystetstva*. Kyiv, 2002. 472 s.
12. Krasnikova L. V. *Poniattia, istoriia i styli dyzainu interiera. Molodyi vchenyi №12 (64), 2018. S. 22-26.* URL: <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2018/12/6.pdf> (data zvernennia: 15.04.2020 r.).
13. Novoselchuk N. Ye. *Vykorystannia innovatsiinykh ta ekolohichnykh materialiv v dyzaini interieru. Akademichna u universytetska nauka: rezultaty ta perspektyvy : zb. nauk. pr. za materialamy XVI Mizhnar. nauk.-prakt. konf., 12 – 13 hrud. 2023 r. Poltava : Nats. un-t im. Yurii Kondratiuka, 2023. S. 70–71.*
14. Khmelovskiy O. M. *Vstup u dyzain: Osnovy proektuvannia system zhyttia. Volynska mystetska ahentsiia «Teren»*. Lutsk, 2004. 208 s.
15. Abyzov, V., Kysil, S. *XXIst century interior design. Środowisko Mieszkaniowe. 2020. № 30(30), S. 82-89.* doi: 10.4467/25438700SM.20.009.12212.

UDC 728.012.8

DEFINITION OF THE CONCEPT OF MODERN INTERIOR DESIGN

Kysil Svitlana – Doctoral Candidate, Department of Interior Design and Furniture,
Kyiv National University of Technologies and Design, Kyiv

The article analyses and compares existing definitions of the term «interior design» in both foreign and domestic scholarly literature with an artistic focus. It identifies the conceptual framework, highlighting commonalities and differences in interpretation. Based on an analysis of existing scientific terminology and considering contemporary needs and requirements for interior environment design, the definition of the term «modern interior design» has been refined, clarified, and supplemented. The results of this study confirm and emphasize the importance of modernizing, updating, and giving «new life» to the concept of «interior design», highlighting the necessity of its development and expansion in the context of contemporary interior art.

Key words: art, artistic culture, design, modern interior design, design process, innovation, technologies, term, concept, clarification, supplementation, refinement.

Надійшла до редакції 01.12.2024 р.

УДК 7.05 : 766

ШРИФТ У СТВОРЕННІ ЕФЕКТИВНОГО ДИЗАЙНУ: ВІДБІР ШРИФТІВ ТА ЇХ ВПЛИВ НА ЧИТАНІСТЬ

Володимир Яровий – кандидат архітектури,
професор кафедри Інформаційних технологій проектування та дизайну,
Національний університет «Одеська політехніка», м. Одеса
<https://orcid.org/0000-0001-8788-9700>
<https://doi.org/10.35619/ucpmk.vi49.903>
arovoj333@gmail.com

Оксана Белявська – кандидат архітектури,
доцент кафедри Інформаційних технологій проектування та дизайну,
Національний університет «Одеська політехніка», м. Одеса
<https://orcid.org/0000-0003-2504-2103>
ksalibra@ukr.net

Досліджено роль шрифту у створенні ефективного дизайну як важливого компоненту цілісного візуального образу. Встановлено, що однією з найбільш важливих складових ефективного дизайну є правильний вибір шрифту для викладу текстової інформації та забезпечення її читаності. Проаналізовано головні підходи до вибору шрифту для забезпечення читаності тексту. Визначено, що для забезпечення високої читаності тексту враховують групу чинників: розмір шрифту, його дизайн, контраст між текстом і тлом, відстань між літерами та рядками, ширина рядка. Охарактеризовано поняття «упізнаваність», «читаність», «легкість читання» та розкрито різницю між визначеннями. Охарактеризовано процес вибору шрифту, який